

Hinnang REKK-i töörühma koostatud bioloogia ainekavale

Kõik õppekavasse kuuluvad ainekavad peavad orgaaniliselt seostuma üldosaga. Kuna see fundamentaalse tähtsusega osa pole aga ikka veel lõplikult valminud, ei saa ka bioloogia ainekava enne sisuliselt kokku panna. Nii näiteks jääb selgusetuks bioloogia integratsioon (lõiming) teiste loodusainetega: põhikoolis eelkõige loodusõpetusega ning gümnaasiumis füüsika ja keemiaga. Omaette problemaatiliseks on siiani jäänud terviseõpetuse koht ja sisu uues õppekavas, mis omakorda tekitab nõutust vastavate teemade käsitlemisel bioloogia ainekavas.

Siinkohal peame aga rõhutama, et koolibioloogia senisest suurem orienteeritus uurimuslikule õppele koos sellega kaasnevatele praktilistele töödele nõuab bioloogiatundide arvu suurendamist, minimaalsel kujul aga eeldab kahte nädalatundi nii põhikooli- (7.-9. klass) kui ka gümnaasiumiklassides (üldjuhul 11. ja 12. klassis). Vastavasisulise üheselt mõistetava seisukoha esitasid Eesti Bioloogiaõpetajate Konverents, üle-eestiline bioloogiaõpetajate aktiiv ja Eesti bioloogiaõpetajate ühing nii Haridus- ja Teadusministeeriumile kui ka REKK-ile – paraku leiame 2006. a. märtsis avalikustatud Riikliku õppekava tööversiooni kolmanda kooliastme tunnijaotusplaanist ikkagi vaid 5 nädalatundi.

Järgnevalt on esitatud REKK-i töörühma poolt koostatud bioloogia ainekava põhilised puudused:

1. Bioloogia ainekaval puudub korrektne vormiline lahendus. Eristatud alajaotused – seletuskiri, ainepõhjendus, aine eesmärgid, õppesisu, õpitulemused, soovituslikud hindamise vormid – on sisult küsitavad, puudulikult esitatud või ebapiisavalt lahti kirjutatud ning ei haaku omavahel. Seejuures aga puuduvad mitmed vajalikud osad: eelkõige õpitegevused ja õpitulemuste hindamine.
2. Ainekava koostamisel puudub teoreetiline alus ja ühtne ülesehituslik põhimõte. Nii näiteks räägitakse küll rõhuasetusest looduslike protsesside omandamisele, kuid selline käsitus on omane vaid 7. klassi õppesisule, samal ajal kui 8. ja 9. klassi osas on lähtutud hoopiski mingitest teistest (arusaamatutest) põhimõtetest. Selline lähenemine muudab kogu põhikooli ainekava eklektilis-kaootiliseks ning koolitingimustes raskesti rakendatavaks.
3. Seletuskiri ja ainepõhjendus peaksid hõlmama nii põhikooli- kui ka gümnaasiumiosa, kuid esitatud kujul kehtivad need vaid (mingil määral) põhikooli bioloogia kohta – üldjoontes aga kutsub esile nõutust. Näitena võib vaadelda seletuskirjas loetletud kuut punkti, millest enamik ei seostu üldse või siis üksnes osaliselt ainekava teiste osadega. Ainepõhjendus sisaldab vaid ülddeklaratiivset loodusainete õpetamise eesmärki, bioloogia kui õppeaine õpetamise põhjendatus tegelikult puudub.
4. Aine eesmärgid on esitatud kooliastmeti: eraldi põhikoolile ja gümnaasiumile. Seejuures on välja toodud vaid 5 eesmärki põhikoolile ja 4 gümnaasiumile. Esitatu on mõlemal juhul ebapiisav ja liialt üdine – valdavalt ühtivad need kõigi loodusainete õpetamise eesmärkidega. Seega näib, et bioloogia õpetamisel/õppimisel konkreetseid eesmärke ei olegi.
5. Põhikooli 7.-9. klassi õppesisu koosneb vaid aineloendist. Eri klasside osas on lähtutud erinevatest ülesehituslikest põhimõtetest. Selle tulemusena on saavutatud eklektiline protsesside ja organismirühmade esitus 7. klassis, mis oma mahult ületab praegu kehtiva ainekava. 8. ja 9. klassi osa kattub aga suurel määral praeguse ainekavaga. Nendes klassides (8. ja 9. kl.) pole aga märgata mingit bioloogiliste protsesside omandamisega seonduvat lähenemist, mida aine seletuskirjas paljulubavalt esitatakse. Seega pole REKK-i töörühma ainekava vastavuses seletuskirjas esitatuga: õppesisu maht on suurenenud ning see pole mingil viisil omandatav üldosas fikseeritud 5 nädalatunniga.

6. Arusaamatusi tekitab 9. klassi õppesisu järel esitatud "Protsesside alajaotused", mis alapealkirjana ei sobi järgnevale loetelule. Kõige enam jääb aga arusaamatuks taolise esituse asukoht, seos eelnevaga (7.-9. kl. õppesisuga) ning rakenduslik otstarve. Põhikooli bioloogia suurem orienteeritus bioloogilistest protsessidest arusaamisele on kindlasti tervitatav, kuid sel juhul tuleb see lähenemine õppesisusse sisse kirjutada.

7. Nii põhikooli kui ka gümnaasiumi bioloogia õpitulemused on esitatud klasside kaupa. Miks aga piirduakse vaid sellega, mida õpilane teab ja oskab? Pelgalt teadmiste ja oskuste omandamine pole ju ühegi õppeaine (k.a. loodusainete) ainsamad eesmärgid! Seejuures on aga needki teadmised ja oskused puudulikult esitatud: nendes puudub süsteem, need ei seostu eelnevalt esitatud vastavate klasside õppesisuga ning pole ka valdavalt hinnatavad.

8. Gümnaasiumi ainekava kordab üldises mõttes praegu kehtivat. Ehkki ka selles oleks vaja teha mõningaid muutusi, pole autorid nendeni jõudnud. Nii tuleb õppesisus esitatud rakendusbioloogia osa liita teiste teemadega – nimetatud muutust on arutatud üle-eestilise bioloogiaõpetajate aktiivi seminarides ning jõutud ühisele seisukohale. Ka gümnaasiumi osas on vastuvõetamatu, et nõutavad õpitulemused on vaid loetelus mainitud teadmised ja oskused.

9. Äärmiselt arusaamatuks jääb imepisike lõiguke alapealkirjaga "Soovituslikud hindamise vormid". Selles on esitatud ebapiisav loetelu, millest vaid praktiliste oskuste hindamine on järgnevalt esitatud ebaadekvaatse loeteluna.

Kokkuvõtteks võib öelda, et esitatud kujul pole bioloogia ainekava üldhariduskoolides rakendatav ning nõuab täielikku ümbertöötamist. Seejuures olid nii üle-eestilise bioloogiaõpetajate aktiivi kui ka Eest bioloogiaõpetajate ühingu kõik liikmed ühesel seisukohal, et ainekava edasiarendamisel tuleb aluseks võtta praegu kehtiv ainekava ning REKK-i töörühma pool esitatud tööversioon täiesti kõrvale jätta. Ühtlasi väljendati üksmeelselt, et bioloogia kaasaegne käsitlus, mis hõlmab uurimuslikku lähenemist koos selle juurde kuuluvate praktiliste töödega, eeldab vähemalt 6 nädalatundi põhikoolis 4 nädalatundi gümnaasiumis.

01.04.06